

ARTIKEL BACHELORPROJECT "SOCIALE COHESIE: BRUGGEN BOUWEN OF MUREN OPRICHTEN?"

(OPEN AI, 2023)

Emma Maes
Student Sociaal Werk
HoGent

"Sociale Cohesie: Kansen, Valkuilen en de Weg naar Inclusie" (Open AI, 2023)

Sociale cohesie wordt vaak gezien als een middel om een wijk of gemeenschap te versterken. Door mensen met elkaar te verbinden, creëer je een vangnet waarop ze kunnen vertrouwen. De definitie van sociale cohesie die ik gekozen heb is die van de Social Cohesion Radar en gaat als volgt:

“Social cohesion is the quality of social cooperation and togetherness of a collective, defined in geopolitical terms, that is expressed in the attitudes and behaviors of its members. A cohesive society is characterized by resilient social relations, a positive emotional connectedness between its members and the community, and a pronounced focus on the common good.”
(Dragolov et al., 2016, p. 6)

Hierin is duidelijk dat de sociale cohesie ervoor zorgt dat er een samenhangsgevoel is en dat er positieve connecties worden gemaakt tussen mensen. Echter, in de praktijk zien we dat inzetten op sociale cohesie soms ook averechts kan werken. Ik deed mijn stage bij Kroonmolen aan Zet, dit is een wijkverbeteringsproject waarin men erg inzet op het bevorderen van de sociale cohesie binnen een sociaal kwetsbare wijk. Op deze manier hoopt de stad de wijk sociaal sterker te maken. Binnen mijn stage merkte ik dat door in te zetten op sociale cohesie, je onbewust bepaalde muren opbouwt. Deze muren zorgen ervoor dat je niet iedereen kan bereiken. Wanneer ik dan in gesprek ging met buurtwerkers en andere sociaal werkers in de wijk, vertelden ze me dat ook zij botsen op valkuilen die ontstaan door een te grote focus op sociale cohesie. Sociale cohesie is een goede vriend, maar kan ook de grootste uitsluiter zijn.

Dit artikel gaat op zoek naar de valkuilen van sociale cohesie zodat we kunnen inzetten op een inclusievere vorm van sociale cohesie. Het is belangrijk om deze valkuilen in kaart te brengen met oog op verdere ontwikkelingen van het wijkproject en toekomstige initiatieven. Als ik het nut hiervan wil bewijzen voor sociaal werk op zich, refereer ik naar de globale definitie van sociaal werk.

“Sociaal werk is een op de praktijk gebaseerd beroep en een academische discipline die sociale verandering en ontwikkeling, sociale cohesie, empowerment en bevrijding van mensen bevordert. Principes van sociale rechtvaardigheid, mensenrechten, collectieve sociale verantwoordelijkheid en respect voor vormen van diversiteit staan centraal in het sociaal werk. Onderbouwd door sociaalwerktheorieën, sociale- en menswetenschappen en inheemse of lokale vormen van kennis, engageert sociaal werk mensen en structuren om problemen aan te pakken en welzijn te bevorderen.”
(International federation of social workers, 2019)

In de globale definitie staat er duidelijk dat sociaal werk een discipline is waarin sociale cohesie centraal staat. We hebben als sociaal werkers de collectieve verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat tijdens het werken aan sociale cohesie, ook rekening houden met “sociale rechtvaardigheid, mensenrechten en respect voor diversiteit.” (International federation of social workers, 2019) In dit artikel breng ik de valkuilen van sociale cohesie aan het licht zodat we in het werkveld ons ervan bewust worden en deze kunnen vermijden. Op deze manier kunnen we werken aan sociale cohesie die nog sterker en duurzamer is.

Maar het belang van sociale cohesie kunnen we niet enkel uitleggen aan de hand van een globale definitie. We moeten ons in de praktijk de volgende vraag stellen:

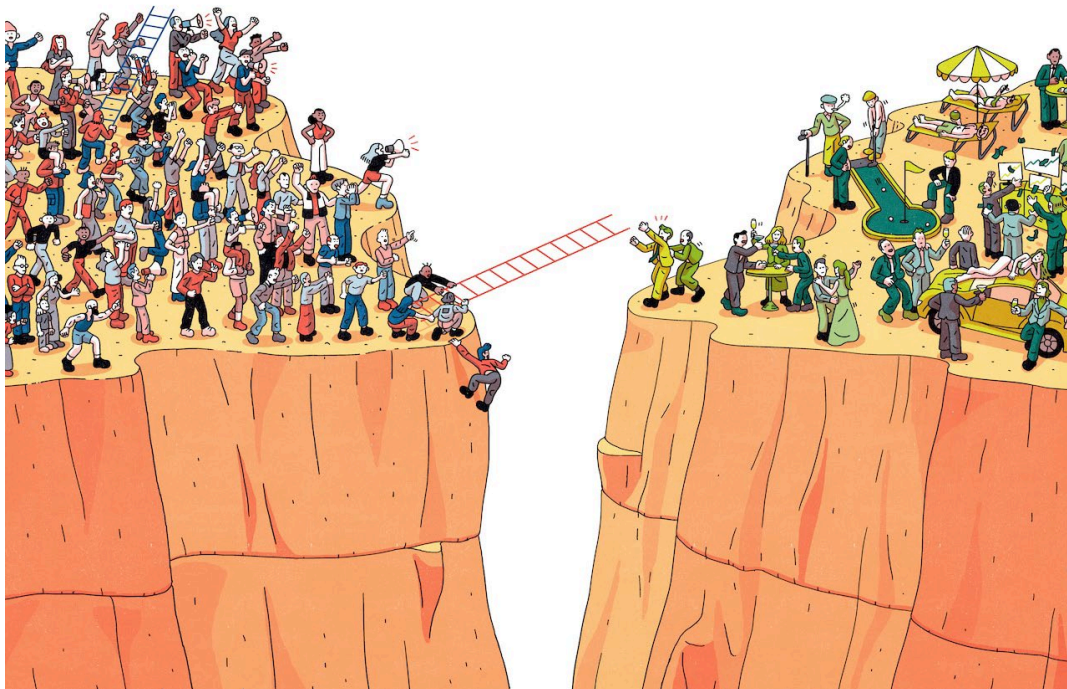
“Waarom is werken aan verbinding nodig?”

Er zijn verschillende maatschappelijke ontwikkelingen die ervoor zorgen dat we meer van elkaar worden verwijderd. De grote vluchtelingenstroom waar we de laatste jaren mee te maken kregen, zorgt volgens Schrover (2023) dat er een vrees voor de ander ontstaat. We gaan ons meer en meer afscheiden van onze omgeving. Hierdoor verliezen onze kwetsbare burgers hun sociaal vangnet. Deze mensen worden alleen nog kwetsbaarder en het wordt moeilijker om hen te helpen.

Ook de sociale media krijgt vaak de schuld van deze vervreemding. Ze zorgt voor een aanwakking van wantrouwen in sociale cohesie. De inburgering van sociale media kan er indirect voor zorgen dat mensen minder vertrouwen hebben in elkaar en in de samenleving. (Schrover, 2023)

Ten slotte wordt er vandaag sterk bezuinigd op plekken die de sociale cohesie bevorderen. (Schrover, 2023) Doordat deze plekken in het straatbeeld verminderen of zelfs verdwijnen, moeten wij als sociaal werkers de nood opvangen.

De maatschappelijke ontwikkelingen zorgen er vandaag voor dat er scheidingslijnen ontstaan tussen burgers. De meest kwetsbare onder ons vallen hierdoor geleidelijk aan buiten het systeem. Het is dus als sociaal werker vandaag belangrijk dat we nog steeds blijven werken aan het verbinden van deze burgers.

Afbeelding 2: Beeld Illustratie Tim Peacock

Wat maakt ons sterk?

“Mensen voelen zich verbonden met elkaar door gezamenlijke ervaringen.” Zegt buurtwerker Hans. Hij werkt al enkele jaren in een sociaal kwetsbare buurt en komt vaak in contact met de buurtbewoners. Samen in een buurt wonen is volgens hem geen zwaar genoeg argument. “Mensen zijn vandaag veel mobieler. Wonen in dezelfde straat of wijk is geen sterke drager meer. Andere relaties zijn gewoon veel sterker: vrienden, familie, enz.” Ook Durkheim en Tönnies kunnen dit bevestigen. Volgens hen wordt de sociale cohesie bedreigd door een toenemende sociale mobiliteit. Het zorgt namelijk voor een vermindering van het gemeenschapsgevoel (Dragolov et al., 2016). Het enige verschil ligt volgens Hans bij de jongeren. Bij deze doelgroep kan de drager ‘in dezelfde straat wonen’ sterk genoeg zijn. Dit komt volgens hem door de territoriumdrift. Jongeren spenderen veel meer tijd op straat met andere buurtjongeren. Als je een samenhangingsgevoel wilt creëren in een wijk is er dus meer nodig.

“Wonen in dezelfde straat of wijk is geen sterke drager meer.”

Wanneer mensen samen iets meemaken, zorgt dit voor verbinding zegt Cornelissen (2022). Doordat ze samen iets beleven, delen ze niet enkel deze gebeurtenis, maar ook de gevoelens en herinneringen die hierbij horen. Het gevolg kan zijn dat er een gevoel van samenhang ontstaat. Kaulingfreks en Matthijsen (2024) benoemen dit als “sense of community”. Door de gedeelde ervaringen voel je je betrokken met de buurt. Binnen de Kroonmolenwijk in Sint-Niklaas was dit ook te merken. Mensen die samen in de samentuin werkten werden al direct een aparte groep. Toen ik in gesprek ging met deze mensen was er duidelijk een samenhangingsgevoel. *“Wij werken samen in de tuin. Wij zijn de vrijwilligers van de samentuin.”*

Ook geven Kaulingfreks en Matthijsen (2024) aan dat gedeelde belangen verbindend werken. Als verschillende burens vinden dat er meer parkeerplaatsen moeten zijn in de buurt, zorgt dit voor verbondenheid. Ze vinden dit beiden belangrijk en herkennen zichzelf in elkaar. Als de buurtbewoners dan nog eens samen aan deze gezamenlijke doelen gaan werken (meer parkeerplaatsen) versterkt dit sociaal netwerk en krijgen ze een gezamenlijk kapitaal. Dit valt ook toe te passen op de samentuin. De mensen vinden het belangrijk dat er meer groen is in de stad en werken daarom samen aan de tuin.

Samen sterk, maar niet voor iedereen

Sociale cohesie bevordert de samenhang in een groep. Door hierop in te zetten binnen een wijk ga je een sterke groep creëren. Je krijgt een sterkere gemeenschap die samenhangt en voor elkaar zorgt. Buurtwerker Hans vertelde mij dat deze groepen vaak ontstaan door het samen komen van de 'sterkere' individuen van een buurt. Mensen die zelf het initiatief nemen en over het algemeen meer draagkracht hebben. Doordat de groep als sterk wordt gezien, kan dit leiden tot uitsluiting van de minder sterke individuen. In de studie van Van de Werf (2023) wordt dit fenomeen benoemd als "ingroep-outgroep". Mensen die niet tot de sterke groep behoren worden uitgesloten of gediscrimineerd. Ze worden als "de ander" beschouwd. Fleischmann (2023) geeft aan dat de onderscheiding te herleiden is tot onze menselijke natuur. Vanuit de behoefte om alles binnen de sociale wereld te ordenen, ontstaan er groepsgrenzen. De sterkte en de vorm van deze grenzen zijn dan volgens hem minder universeel. Het hangt af van de context hoe de groepsgrenzen worden ingevuld. Er zullen dus altijd grenzen aanwezig zijn, maar we bepalen zelf de regels. We bepalen dus zelf wie tot onze groep behoort en wie niet.

Doordat een bepaalde groep te sterk wordt, kan er bij buurtbewoners een druk ontstaan om zich aan te passen naar deze groep. In dit geval gaat het dan over de 'sterke' mensen van de buurt. Buurtbewoners krijgen vaak de waarden en normen van de groep opgelegd.

“Sterke netwerken kunnen leiden tot een grotere conformiteit aan groepsnormen.” (Vanheel, 2024, p. 12)

Individuele leden van de groep passen zich aan en leven de regels na die gemaakt zijn. Deze regels sluiten niet bij iedereen aan. Het unieke van individueel gedrag of diversiteit wordt volgens Vanheel (2024) niet gevierd. Wie zich niet kan vinden in de regels, hoort er dan ook niet meer bij. De diversiteit binnen de groep gaat hierdoor verloren. Het gevaar ontstaat dat een heterogene groep wordt omgevormd tot een homogene groep. Estelle Stegenga (2023) verwijst hiernaar met het assimilatiebeleid. De samenleving legt een grote druk op het belang van sociale cohesie waardoor culturele minderheden het gevoel krijgen dat ze zichzelf moeten laten assimileren. Tradities en gebruiken worden opgegeven omdat men zich moet aanpassen aan de dominante cultuur. Er moet een soort verbondenheid gecreëerd worden omdat men dat in de samenleving nu eenmaal belangrijk vindt. Op deze manier zorgt sociale cohesie ervoor dat de diversiteit die in een bepaalde wijk heerst, langzaam verdwijnt. Het onderzoek van Fenneke Wekker (2021) toont ook aan dat als we te geforceerd inzetten op het samenbrengen van diverse groepen dit kan leiden tot meer weerstand binnen de groep. Door te hard in te zetten op verbondenheid zorg je juist voor een grotere afstand. Als de druk te hoog wordt bij sociaal werkers om sociale cohesie te bevorderen, gaan ze volgens Wekker wanhopige pogingen doen die averechts kunnen werken. De druk zorgt ervoor dat we binnen het sociaal werk stappen achteruit zetten in plaats van vooruit. Als we als sociaal werkers aan verbondenheid willen werken samen met diversiteit, moeten we voorzichtig te werk gaan.

Hoe groter de sociale cohesie wordt, hoe meer regels erbij komen kijken. Sociale cohesie kan ontstaan als er een groep senioren samenkomt op een pleintje om te petanquen. Ze spreken altijd af op hetzelfde uur en dezelfde plaats. Doordat ze zichtbaar zijn, kunnen er mensen aansluiten. Naar gelang de groep groter wordt, gaan ze zich identificeren. Er worden truitjes aangekocht en bijnamen verzonnen. Buurtwerker Hans geeft aan dat hoe groter de groep wordt, hoe algemener de regels worden. Sommige mensen kunnen zich hierdoor niet meer vinden in de groep waarvan ze lid zijn. Hogg en Hains (1998) geven aan dat bij een grote sociale cohesie te veel rekening gehouden wordt met elkaar. Dit zorgt ervoor dat niet iedereen zijn mening geeft. Door de sterkte van de groep gaan individuele noden of ideeën verloren. Toch kan er op een pleintje een overkoepelende heterogene groep ontstaan: mensen met honden, kinderen, ouderen. De groepen gaan volgens informele regels naast elkaar leven. Als een vrouw met haar hond telkens over hetzelfde stuk van het pleintje loopt, zal de groep petanquers niet op dit deel spelen. Als iedereen zich kan vinden met de informele regel kunnen er vreedevolle situaties ontstaan.

“Anders dan wij, de tegenpartij” (Clouseau, 2007)

We hebben nu vastgesteld dat sociale cohesie ervoor kan zorgen dat er een sterke groep ontstaat. De groep gaat zich definiëren en eigen rechten toekennen. Buurtwerker Hans gaf het volgende voorbeeld:

“Binnen een bepaalde wijk ontstaat er een groep hangjongeren. Deze groep identificeert zich als volgt: jong, stoer, naar niemand moeten luisteren, enz. Doordat ze zichzelf zo kenbaar maken, krijgen ze steeds meer weerstand door de groep die hier niet toe behoort. “Ze zijn een stuk krapuul. Ze maken de straten onveilig. enz.” Dit komt omdat ze niet herkenbaar zijn. Als er buurtbewoners zijn die vroeger ook tot deze groep behoorden, gaan ze veel minder weerstand geven. Er is dan herkenbaarheid waardoor ze milder zijn voor elkaar.”

Hoe meer de groep kenmerken gaat opeisen en zich gaat onderscheiden van de rest, hoe meer weerstand er komt. Jansen (2023) beschrijft hoe identificatie kan leiden tot uitsluiting.

“Naast hardnekkige vooroordelen over leden van andere groepen, is er op zijn minst onzekerheid over het vlees dat we in de kuip hebben, huiver om je aan de ander te moeten aanpassen, angst dat alles dan anders moet, aversie tegen verlies. Discriminerend en risicomijdend gedrag houden ongelijkheden in stand.” (Jansen, 2023, p. 45)

Doordat de ander onbekend is, ontstaat er onzekerheid. We kennen de ander niet wat voor een ongemakkelijk gevoel zorgt. Een groep van de Turkse moskeevereniging onderscheidt zichzelf met de rest door zich anders te kleden en door naar andere muziek te luisteren. Andere mensen voelen zich niet verbonden met deze groep omdat ze geen gelijkenissen vinden. Als de groep rondhangt op een pleintje gaan andere mensen niet meer naar dit plein komen. We krijgen dan het “Wij-Zij” verhaal. Zij hangen daar rond, dus wij komen daar niet meer. M. Fakhry Davids (Bolhuis, 2024) legt uit dat dit soort denken de relaties met anderen structureert. Iedereen beschikt over dit mechanisme en is in staat om racistische oordelen of defensieve systemen te ontwikkelen. De brug naar de ander wordt door deze systemen te ver. Mensen blijven liever in hun gekende omgeving die ze als veilig beschouwen. Naar de ander ontstaan waangedachten en angstgevoelens. Wat we niet kennen is vreemd en onvoorspelbaar, we zijn er bang van.

Eerder hadden we het al over de verschillen van normen en waarden. Deze verschillen kunnen leiden tot weerstand tegenover de ander. Volgens Franssen (2023) voelen mensen dit als een bedreiging van hun zelfbeeld. Ze hebben het gevoel dat ze door deze groep zichzelf niet meer kunnen zijn en komen hierdoor in opstand. Dit kan leiden tot een kleine burenruzie, maar in uitzonderlijke gevallen kan het ook verder escaleren. Als we het voorbeeld van de hangjongeren er weer bijnemen kunnen we dit als volgt uitwerken:

Voorbeeld

De jongeren in een wijk vinden het belangrijk dat ze kunnen ontspannen en samen kunnen komen. Dit kan op een vrije manier op straat gebeuren. Een buurman vindt het belangrijker dat er rust is in zijn straat. Hij vindt dat de straat proper moet zijn en dat hangjongeren zorgen voor een onaangename sfeer.

De twee partijen botsen met elkaar door een waardenconflict. De buurman hecht veel waarde aan de rust wat dan weer botst met de waarde vrijheid van de jongeren. In het begin gaan ze misschien met elkaar in gesprek, maar ze herkennen zichzelf niet in de ander waardoor ze geen overeenkomst kunnen maken. Het gevolg in deze situatie is dat de twee partijen elkaar beginnen uit te schelden. Als we het verder laten escaleren kan het gevolg zelfs zijn dat de buurman de politie afstuurt op de jongeren. Beiden groepen hebben het gevoel dat ze zichzelf niet meer kunnen zijn in hun eigen woonomgeving. Ze krijgen het gevoel dat hun eigenwaarde in gevaar wordt gebracht en komen hierdoor in opstand.

Van verbonden naar onveilig

In een wijk waar de sociale cohesie sterk is, gaan mensen elkaar beschermen. Er ontstaat een sociale controle die natuurlijk groeit. Volgens Van Steden en Melhbaum (2022) schuilt er hierin ook gevaar. Mensen kunnen elkaar op een bepaald punt te veel in de gaten houden. Wat begint als een oogje in het zeil houden, kan al snel leiden tot constante observatie. De privacy van buurtbewoners wordt niet gerespecteerd. "Overmatige informele controle door buurtgenoten kan de vrijheid van individuen beperken." (Van der Pal, 2023) De veiligheid die ze eerst voelden, is nu een kooi geworden.

De sociale controle kan ook aanzetten tot racisme en discriminatie. Zoals eerder vermeld, ontstaan er groepen in een wijk van mensen die zichzelf in elkaar herkennen. Wie anders is, behoort niet tot de groep. In extreme gevallen wordt de ander zelfs de vijand. Op deze manier krijgt sociale controle een andere invulling. Van Steden & Melhbaum (2022) geven het voorbeeld van een digitale buurtpreventiegroep die alleen maar Poolse kentekens aan elkaar doorgeeft. Dat sociale cohesie ervoor zorgt dat burens elkaar gaan beschermen is op zich goed. Er ontstaat vertrouwen en samenhangingsgevoel. Het mag echter geen verdoken argument zijn om andere mensen te stigmatiseren of te discrimineren.

Een te harde sociale cohesie in een groep zorgt er soms ook voor dat anderen zich onveilig voelen. Als een groep negatief gedrag vertoont kan de sociale cohesie bijdragen tot het voortzetten van dit gedrag. Gedragsvormen zoals agressie, fysiek geweld of soorten intimidatie worden binnen de groep genormaliseerd. Het gedrag wordt gedragen door de groep en dus aanvaard. Omdat het zo gedragen wordt door de groep is het moeilijk om dit als buitenstaander te bestrijden. Ook binnen de groep is het moeilijk om hierop in te gaan. Wie zich tegen de norm keert, behoort al snel niet meer tot de groep en verliest de veiligheid die de groep kon aanbieden.

Als de sociale cohesie te sterk wordt, kan het fenomeen groepsdruk verschijnen. Volgens Nelis en Sark (2019) zorgt dit ervoor dat mensen zich minder verantwoordelijk gaan voelen. De stap naar risicogedrag is dan ook groter. Groepsdruk kan de drempel naar pestgedrag of vandalisme verlagen. Hierboven had ik het al over discriminatie en stigmatisering binnen een groep. Er kan hier sprake zijn van roddels en subtiele intimidatie. Deze gedragingen kunnen een onveiligheidsgevoel bevorderen.

Een voorbeeld:

In een wijk wordt er een samentuin aangelegd. Deze is bedoeld om de sociale cohesie te bevorderen. Buren werken samen in de tuin en zorgen samen voor de groenten die ze oogsten. Een buurvrouw sukkelde zwaar met haar gezondheid en komt niet helpen in de tuin. Er wordt al rap over haar geroddeld aangezien ze wel af en toe groenten komt gebruiken, maar zelf geen werk verricht. Het etiket 'profiteur' wordt geplakt. Wanneer de vrouw langs de tuin passeert krijgt ze na een tijd boze blikken. Ze beseft dat er over haar gesproken wordt en voelt zich niet meer op haar gemak. Het gedrag tegenover de vrouw wordt versterkt door de groepsdruk van de tuiniers. "Deze vrouw heeft hier niets te zoeken want ze helpt ons niet met de tuin."

Spring over de kuilen heen

In het begin van dit artikel heb ik al verwezen naar de valkuilen die we in kaart moeten brengen zodat we hiermee aan de slag kunnen gaan. Nu we dit gedaan hebben, gaan we verder bekijken hoe we de valkuilen kunnen voorkomen. Waarmee moeten we als sociaal werkers rekening houden tijdens het bevorderen van sociale cohesie binnen wijkwerking?

Stegenga (2023) benadrukt de meerwaarde van onze basiswaarden binnen deze zoektocht. Het gaat hier dan over de volgende waarden: menselijke waardigheid, vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Als we hierop inzetten of rekening houden met deze basiswaarden, zou het de sociale cohesie verbeteren zonder de diversiteit te schaden. Adams en Van Hagen hebben binnen hun onderzoek ontdekt dat *“Een succesvol collectief zich kenmerkt door 1) homogeniteit in mentaliteit en 2) diversiteit aan deelnemers.”* (Adams en Van Hagen, 2024) Diversiteit hoeft dus zeker geen struikelblok te zijn voor sociale cohesie. Ze geven wel aan dat het belangrijk is om collectieve waarden en normen te delen. Binnen de wijk zou het dan gaan over bijvoorbeeld: veiligheid, meer groen, enz. Er moet dus een soort gedeelde mentaliteit aanwezig zijn, maar diversiteit is volgens Adams en Van Hagen cruciaal voor de creativiteit en innovatie. Wanneer de basisgedachten op één lijn zitten, is het zelfs belangrijk dat er diversiteit is in de groep of in dit geval de wijk. Het zorgt voor een breder perspectief waar de groep gebruik van kan maken. Er ontstaan andere invalshoeken waaruit nieuwe oplossingen of initiatieven kunnen groeien die zorgen voor een verbetering van de groep.

“Een succesvol collectief kenmerkt zich door 1) homogeniteit in mentaliteit en 2) diversiteit aan deelnemers.” (Adams en Van Hagen, 2024)

Om discriminatie en uitsluiting tegen te gaan, moeten we een inclusieve benadering toepassen. Oosterlynck, De Rynk, De Waele, Lamberts en Vermeersch (2020) zeggen dat het binnen een wijkwerking belangrijk is om vertegenwoordiging te hebben van diverse groepen die binnen de wijk aanwezig zijn. Als mensen zich vertegenwoordigd voelen zullen ze ook rapper deelnemen aan de cohesie die zich plaatvind binnen de wijk. Er moet dan wel ruimte gecreëerd worden voor iedereen. Het onderzoek zegt dat je deze ruimte krijgt door aandacht te besteden aan verschillende kleine initiatieven. Deze tonen aan dat er met iedereen rekening wordt gehouden ongeacht de schaal of status van de groep. Om te zorgen dat niemand wordt buitengesloten moet er voor iedereen een activiteit of initiatief zijn dat hen positief prikkelt. Als er in de vijver van deelnemers diversiteit zit, is de kans op discriminatie ook kleiner. Doordat je meer geconfronteerd wordt met ‘de ander’, is het ook niet meer abnormaal. De diversiteit wordt een gewoonte in de wijk waardoor het ook een positiever beeld krijgt.

Wanneer er zich toch conflicten voordoen is het belangrijk dat de hoge niveaus van opwindning verlaagd worden door sociaal werkers. Wanneer we dit doen, houden we een beter beeld van wat we nodig hebben voor de conflictoplossing. Tophoff (2022) zegt dat verbondenheid cruciaal is. Bij het oplossen van een conflict moeten we de non-binaire mindset overstijgen. De rivaliteit houden we achterwege en de focus komt te liggen op erkenning en respect voor elkaar. Ik versus jij bestaat hier dan niet meer. Verbinding leggen met de ander is cruciaal. Als er een veiligheidsgevoel en vertrouwen wordt ontwikkeld, zijn de verschillen niet meer de dominerende factor.

Wat we ook kunnen toepassen bij conflictoplossing is het focussen op onderliggende behoeften. Er kan bijvoorbeeld een burenruzie ontstaan wanneer iemand zijn gras afmaait rond de middag. Wanneer buurman 1 vraagt om dit op een ander tijdstip te doen weigert buurman 2. Het conflict zal escaleren, maar dit hoeft niet als we kijken naar de onderliggende behoeften. Buurman 2 wil dat zijn gras afgereden wordt, maar kan dit zelf niet meer doen. Hij is dus afhankelijk van zijn zoon en die kan enkel op de middag langskomen. Buurman 2 heeft een baby die op de middag slaapt. Hij wil dus dat er op dit tijdstip geen lawaai wordt gemaakt. Door deze behoeften op tafel leggen kan er een diepere vorm van begrip en empathie ontstaan. Ze spreken af dat buurman 1 het gras van buurman 2 zal afrijden zodat het niet meer op de middag moet. Het conflict wordt op deze manier rap en doelbewust opgelost op een manier waarop de noden van beide partijen worden beantwoord.

Als we ervoor willen zorgen dat we tijdens het werken rond sociale cohesie over de valkuilen heen springen, moeten we flexibel zijn. In het werk van Oosterlynck, De Rynk, De Waele, Lamberts en Vermeersch (2020) hebben ze het over de essentie van flexibiliteit. Het is namelijk belangrijk om te reageren op variërende omstandigheden die zich afspelen in een wijk. De dynamiek tussen buurtbewoners is een bewegend gegeven. Als we hier geen rekening mee houden geraken we verloren tussen golven. Wat een paar jaar geleden zorgde voor een mooie cohesie, kan vandaag een valkuil zijn. Het is dan als wijkregisseur belangrijk om deze veranderingen in de gaten te houden. Als je hierop snel kan inspelen voorkom je conflicten en maak je de aanwezige cohesie sterker. Door je flexibel op te stellen kan je problemen die voorvallen op een creatieve manier oplossen of zelfs vermijden.

Om over de kuilen te springen moet er een verantwoordelijkheidsbesef komen. Als individuen in de maatschappij moeten we openstaan voor sociale cohesie. Ook de overheid speelt in dit proces een rol. Door in te zetten op de juiste middelen en op de juiste manier steun te bieden aan organisaties die werken rond sociale cohesie. Het is een begrip dat bijdraagt tot een sterkere samenleving wat volgens mij voldoende reden is waarom het bestuur hier aandacht aan zou moeten geven. Verschillende valkuilen uit dit artikel kunnen vermeden worden door maatregelen van de overheid. Sociaal werk organisaties hebben ook de plicht om valkuilen te signaleren naar dit bestuur.

Bruggenbouwers over de muren

Ik wil met dit artikel het belang van sociale cohesie niet afbreken. Met de maatschappelijke veranderingen van vandaag blijft het nog altijd belangrijk dat we binnen het sociaal werk inzetten op sociale cohesie. Hierbij is het wel noodzakelijk dat we ons ervan bewust zijn dat er verschillende valkuilen bestaan. Uitsluiting, vijandig gedrag en een onveiligheidsgevoel zijn onderwerpen die we in dit artikel hebben besproken. Tijdens het verbinden van mensen, moeten we rekening houden met de diversiteit van ons doelpubliek. Enkel door hier rekening mee te houden, krijgen we een volledige en duurzame vorm van sociale cohesie. In de toekomst is het nog steeds belangrijk om de valkuilen binnen een project of een buurtwerking eerst in kaart te brengen. Met deze kennis kan op maat van de doelgroep een plan uitgewerkt worden waarmee we als sociaal werkers doelgericht aan de slag kunnen zodat we het effect bekomen dat we voor ogen hadden. Als sociaal werkers worden we de bruggenbouwers die de muren niet uit de weg gaan, maar ervoor zorgen dat deze de sociale cohesie niet meer blokkeren.

Bronnenlijst

- Adams, M., van Hagen, F., van Dorp, J., Frankort, S., Vulderink, L., Brugmans, A., Peek, G.-J., Borra, B., Suurenbroek, F., & Pen, C.-J. (2024). Samen Ruimte Maken voor Werk: Verkennend onderzoek naar de sleutelrol van ondernemerscollectieven in gebiedsontwikkeling.
- Bolhuis, A. (2024). The Familiar and the Unfamiliar. *Tijdschrift voor Psychoanalyse*, 23(3).
- Borra, B., Brugmans, A., Peek, G.-J., Pen, C.-J., & Suurenbroek, F. (2024). *Samen Ruimte Maken voor Werk: Verkennend onderzoek naar de sleutelrol van ondernemerscollectieven in gebiedsontwikkeling*.
- Cornelissen, B. (2022). Vertegenwoordigers in verbinding.
- Dragolov, G., Ignácz, Z.S., Lorenz, J., Delhey, J., Boehnke, K., & Unzicker, K. (2016). Social Cohesion in the Western World What holds societies together: insights from the social cohesion radar.
- Fleischmann, F. (2023). Believing and belonging in multicultureel Europa: een minderheidsperspec. *Tijdschrift Sociologie*, 4, 1-21.
- Fransen, M. L. (2023). Geen verandering zonder weerstand. Radboud Universiteit.
- Hogg, M. A., & Hains, S. C. (1998). Friendship and group identification: A new look at the role of cohesiveness in groupthink. *European Journal of Social Psychology*, 28(3), 323–341.
- International Federation of Social Workers. (2019). Global social work statement of ethical principles.
- Jansen, J. (2023). Binnen de woke-beweging: Verschillende benaderingen en weerstand. *Sociale Verandering*, 12(3), 44-46.
- Kaulingfreks, F., & Matthijsen, K. (2024). *Gemene Delers*. Crafting Resilience working paper series #1 Gemene Delers
- Nelis, H., & Sark, Y. (2019). Het nieuwe puberbrein binnenstebuiten. Kosmos.
- Oosterlynck, S., De Rynck, F., De Waele, E., Lamberts, M., & Vermeersch, L. (2020). *Het Gentse socialemiddenveld en middenveldbeleid: een ecosysteem in beweging*. Universiteit Antwerpen, Universiteit Gent, KU Leuven.
- Open AI. (2023). *Microsoft copilot*. (versie 4). [Generative AI]
- Schrover, M. (2023). *Sociale cohesie, solidariteit en diversiteit*. Universiteit Leiden.
- Stegenga, E. (2023). *Diversiteit als bedreiging of verrijking? Een kritische discoursanalyse van de aanscherping van de burgerschapsopdracht in Nederland* (Masterscriptie). Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Theologie en Religiewetenschappen.
- Tophoff, M. (2022). Conflictmanagement: de kunst van het niet handelen. *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, 96(7/8), 195-200.
- Van der Pal, J. (2023). Gendersverschillen op het gebied van eenzaamheid tijdens de interventie Community Wise en de invloed van sociale cohesie hierop (Bachelor's thesis). Rijksuniversiteit Groningen.
- Van der Werf, P. (2023). Thuis komen in Gorredijk: De rol van Sociale Cohesie en Gemeenschapszin in het Integratieproces van Nieuwkomers in een groot Fries dorp. Rijksuniversiteit Groningen

- Van Steden, R., & Melhbaum, B. (2022). Sociale cohesie en de gevolgen voor de gemeenschap. Uitgeverij XYZ.
- Vanheel, A. (2024). Ontwikkelen van een kaderwerk voor technologische innovatie in de eerstelijns.
- Wauters, Cluseau. (2007). De tegenpartij. Vonken en vuur. EMI Music
- Wekker, F. (2021). 'Ze moeten leren omgaan met diversiteit'; De weerbarstige praktijk van gemeenschapsvorming. *Vakblad Sociaal Werk*.

Afbeeldingenlijst

- Afbeelding 1: HoGent. (n.d.). *HoGent logo* [Logo].
- Afbeelding 2: Peacock, T. (Illustrator). (2018, December 15). [Illustration]. In W. Dekker & B. van Raaij, *Topbestuurders moeten zich vaker mengen in het maatschappelijk debat. Hoe bereid zijn ze daartoe, vroegen we ze* [Article]. *Volkskrant*.